

50 anys

La Femosa

Gener-febrer de 2019
Número 298

P.V.P. 3€

Revista d'opinió i informació local. Artesa de Lleida

ELS REIS MAGS D'ORIENT

BENEDICCIÓ DE SANT ANTONI

D'AHIR I D'AVUI

Isidre Drudis Bellmunt   Costat oest del carrer castell als anys seixanta del segle XX i actualment.

Edita:
Agrupació Cultural la Femosa
Carrer dels Gallart, 7
25150 Artesa de Lleida (Segrià)
Telèfon: 973 167809
E-mail:
lafemosaartesadelleida@gmail.com

Direcció i coordinació
Josep Gallart Fernández
Lluís Gil Fontanet

Col.laboradors

Albert Batiste Bonet
Miquel Carrera Castellví
M. Assumpció Cornadó Lladó
Adolf Costafreda Castillo
Entesa Artesenca
Josep Maria Esteve Muñoz
Felip Gallart Fernández
Josep Gallart Fernández
Ricard Garcia
Roger Gil Barberà
Oriol Liarte Torrelles
Vicent Lladonosa Giró
Juan Antonio Lucena Centella
Miquel A. Navarro Solé
Joan Ramon París Oró
Ramon Serra Batlle
Eulàlia Solà Miró

Fotografies

Arxiu Fotogràfic de La Femosa
Josep Mª Esteve Muñoz
Joel Esteve Rojas
IM. A. Florensa Bertran
Josep Gallart Fernández

Correcció textos

Eulàlia Solà Miró

Impressió

Impremta Payà, Lleida

La Femosa 2ª època
Número 298,
gener-febrer de 2019
DL L 264-1981
ISSN: 2339-7365
P.V.P. 3euros

Els articles que apareixen a les pàgines de **La Femosa** reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

SUMARI

D'ahir i d'avui	2
Pòrtic	4
Actualitat artesenca	5
Acte de l'Agrupació Cultural La Femosa	7
Festes de Nadal	8
Moviments de població 2018.....	10
Pluviometria 2018	11
L'Entesa Artesenca s'acomiada.....	13
<i>Domus domini</i> . Montserrat.....	14
El català que parlem	15
La revolució de la petanca	16
Camins de llum	17
Mossèn Bonifaci Argensó. Un clergue liberal	18
La persecució del pinyol.....	21
Assumpció Oro Costafreda de ca la Sumpta	22
Els meus primers viatges: de Barcelona a Artesa	26
Cròniques del CF Artesa de Lleida	29
Entreteniments.....	32
Vileta qui t'ha vist i qui et veu!!.....	34
Telèfons i horaris d'interès	35
Solucions als passatemp.....	35
Incògnita.....	35
Imatges d'actualitat	36

Amb el suport de:

PORTIC

El 3 d'abril de 1979 es van celebrar les primeres eleccions municipals i a les diputacions convocades a Espanya després de la dictadura franquista a través de sufragi universal. Per primera vegada, després del període republicà, els ajuntaments eren regits per òrgans democràtics i es trencava amb la corrupció i arbitrarietat franquistes. Aquell mateix any es va crear l'Entesa Artesenca com una candidatura d'esquerres, progressista, catalanista i nacionalista formada a partir d'una Agrupació d'Electors per tal de regenerar i modernitzar la vida del poble.

L'Entesa Artesenca aconseguia el primer alcalde de l'etapa democràtica i a través dels diferents consistoris que han tingut o tenen responsabilitat de govern i també quan se situen a l'oposició, l'Entesa Artesenca ha esdevingut el motor per convertir l'ajuntament en una institució vertaderament popular, democràtica, de recuperació política, econòmica, patrimonial, educativa i cultural vinculades a la tradició catalana. Fites tan importants com la creació d'una Comissió de Cultura, la Setmana Cultural, la Festa Major Popular, la municipalització de la Llar del Poble i la seva remodelació en teatre municipal, les piscines municipals, la construcció dels dipòsits d'aigua potable i la planta potabilitzadora, l'arranjament i ampliació de les escoles, la Llar d'infants, l'agençament de l'ermita de Sant Ramon, l'extensió de la zona de repoblació forestal a diferents comunals del secà del terme, l'interès pels temes ecològics amb la dotació de papereres i l'impuls de la recollida selectiva, l'apertura d'un espai de recollida d'animals abandonats, l'aprovació de les Normes de Planejament Urbanístic, les urbanitzacions dels carrers, la Llar de jubilats, l'impuls constant a les entitats culturals i de la cultura amb tot tipus d'actes i representacions i tantes i tantes iniciatives que durant aquests anys han ajudat de forma definitiva a millorar la qualitat de vida del nostre poble i alhora treballar per Catalunya des d'una vessant de defensa de la història, la llengua, la cultura i el patrimoni.

Després de quaranta anys d'existència i un currículum tan extens com brillant, aquest febrer, a través d'una nota repartida per totes les cases del poble, l'Entesa Artesenca ha anunciat el seu comiat com a candidatura municipal. Pensem que aquest fet és una pèrdua lamentable i, potser, no ens voldríem equivocar, irrecuperable de seguir creixent com a poble en el sentit que l'Entesa Artesenca sempre ha defensat i amb el qual la nostra entitat sempre s'hi ha sentit identificada. Però això no els ho podem retreure, només faltaria. Al cap i a la fi en la base de la decisió de l'Entesa hi ha la voluntat de donar pas a altres candidatures i de no interferir en la seva creació i desenvolupament. Des d'aquí només ens resta agrair a l'Entesa i a tota la gent que d'una o altra forma hi ha treballat, la feina tan generosa i desinteressada vers la millora del nostre poble per convertir Artesa en un poble, com deia el poeta, *de gent neta i noble, culta, rica, lliure, desvetllada i feliç*.

Presentació de candidatures de l'Entesa Artesenca en diverses eleccions municipals.

ACTUALITAT

Josep Ma Esteve

ARTESENCA

Fotos: J. Ma Esteve, M. À. Florensa i Josep Gallart

FESTA DE SANT ANTONI

El dijous 17 de gener, Artesa va tornar a celebrar la festivitat de Sant Antoni, festa local al nostre municipi. El programa d'actes religiosos i festius previstos foren els següents:

A 2/4 d'1 del migdia es va celebrar la Santa Missa i tot seguit, la tradicional benedicció de vehicles i animals a la plaça de l'església.

A les 2 del migdia es va celebrar un dinar popular al Teatre Municipal, i en acabar, va tenir lloc l'actuació del Grup 43.

Dinar popular.

Benedicció d'animals i vehicles.

Ball pel Grup 43.

INSPECCIÓ TÈCNICA DE VEHICLES FITOSANITARIS

El dimecres 16 de gener, entre les 8 del matí i les 2 del migdia, va tenir lloc a l'aparcament del recinte de les piscines la revisió tècnica anual de vehicles

PISTA D'SKATE

Durant el mes de gener s'ha procedit a instal·lar una pista d'skate a la plaça de les Albízie. Les obres, que s'havien d'executar l'any passat, comptaven amb un pressupost inicial de 10.000 €, però detectades unes importants deficiències en el projecte, finalment han estat executades aquest any 2019, elevant-se el pressupost fins al 21.000 €.

TORNEIG FIFA 2019

El passat diumenge 3 de febrer, es va celebrar a la Sala del Teatre Municipal, el torneig de FIFA 2019, que estava previst per les festes

de Nadal, i que es va haver de suspendre a darrera hora.

En el torneig, que es va allargar durant tot el dia, hi van participar més de 32 jugadors de diferents edats.

FESTA SANTA ÀGUEDA

Un any més, l'**Associació de Dones La Pubilla**, va organitzar una sèrie d'actes per celebrar la festivitat de Santa Àgueda, patrona de les dones. El dimarts 5 de febrer, a partir de 5 de la tarda, va tenir lloc la tradicional processó i tot seguit missa de Santa Àgueda. A continuació, i com és costum,

es va servir coca i xocolata desfeta a la casa Parroquial per a tots els assistents.

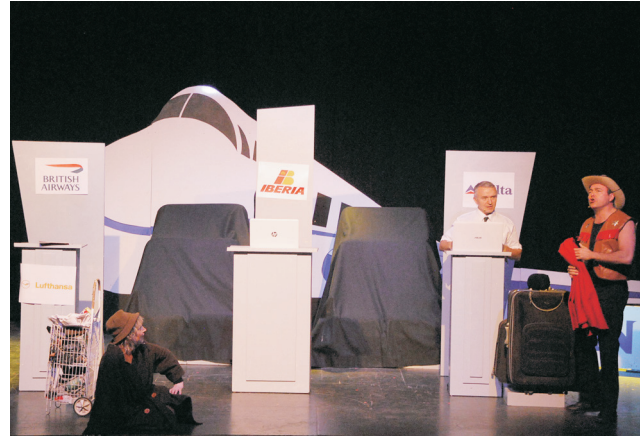
El dissabte 9 de febrer, a partir de les 9 de la nit, al restaurant *Les Cadolles* d'Artesa, hi va tenir lloc el sopar de Santa Àgueda, festa només per a dones. Després de degustar el menú preparat per l'ocasió, la festa va continuar amb l'animació del còmic *Magí*.

Sopar de germanor a *Les Cadolles*.

ACTIVITAT TEATRAL

Durant els mesos de gener i febrer, s'ha reiniciat l'activitat teatral que havia quedat suspesa durant el mes de desembre. Així el 27 de gener es va representar l'obra *Benvinguts a bord*, sota la direcció de Josafat Teatre, comèdia adreçada al públic adult sobre les anècdotes al voltant del fet d'agafar un avió. El diumenge 24 de febrer, va tocar el torn dels més petits, amb l'espectacle *Universari*, interpretada per Marcel Gros, representació dintre del cicle de teatre de Xarxa.

Representació de *Benvinguts a bord*.

CINEMA GENER-FEBRER

Dia	Pel·lícula
13 de Gener	Yucatán
20 de Gener	Alpha
10 de Febrer	Mentes poderosas
17 de febrer	Futbolísimos

ACTE DE L'AGRUPACIÓ CULTURAL LA FEMOSA

Continuant amb les activitats culturals que l'Agrupació Cultural La Femosa organitzem de la tardor del 2018 a l'estiu del 2019 el divendres 2 de febrer, a 2/4 de 8 de la nit, va tenir lloc, al primer pis de la Llar de Jubilats, la presentació del llibre *Jo també porto el llaç groc* de la Maria Xinxó, periodista que actualment col·labora en el programa de ràdio *Islàndia* de RAC1.

La conducció de l'acte, al que van assistir una cinquantena de persones, va anar a càrrec de la Cèlia Argilés.

FESTES DE NADAL

Josep Ma Esteve

Un any més, el primer actes de les festes nadalenques fou el Festival per *La Marató de TV3* que organitza cada any ***l'Associació de Dones La Pubilla***, a més de diferents activitats per recaptar diners per tal de destinar-los, aquest any, a la investigació per la lluita contra el càncer, del que ja us vam informar a l'anterior revista. Com és tradicional per aquestes dates, els nens i nenes van poder fer cagar el Tió tant a l'escola, com a casa, i el dia 24 de desembre també a la Sala del Teatre Municipal, on ho van poder fer amb

Infants i grans fent cagar el tió.

un Tió gegantí. Durant la setmana anterior, es va poder portar menjar al Tió que estava ubicat als baixos de Casa la Vila. En acabar, es va fer entrega dels premis del concurs de decoració de balcons organitzat per l'Ajuntament. En aquesta edició, s'han lliurat premis en tres categories. El balcó més original fou el de Jordi Massot, ubicat el carrer Solsonès. El premi al balcó amb més qualitat artística

fou per la Yolanda Romero, ubicat al carrer Joan Moles. Per últim, el guanyador del premi al balcó amb més materials reciclats fou per Jordi Besora, també al carrer Joan Moles. Acabat el lliurament de premis, tots els assistents van poder menjar coca i xocolata. L'acte va ser amenitzat pels regidors de cultura Joan i Yolanda, i va comptar amb la col·laboració dels diferents grups de joves que tenim a Artesa.

Premi al balcó amb més qualitat artística.

Millor decoració amb materials reciclats.

Aquest any la Parròquia de Sant Miquel Arcàngel, també ha organitzat amb la col·laboració de l'Ajuntament, un concurs de pessebres, amb premis per a tots els participants.

La nit del mateix 24 de desembre, es va celebrar una Festa del Jovent organitzada per l'AJALL. La festa va comptar amb la participació dels DJ's *Jordi Balagué, Verdés i Fontàs*.

El dia de Nadal, el 25 de desembre, a les 7 de la tarda, a la sala del Teatre Municipal, els alumnes

de l'Aula de Teatre van representar l'obra *Ojos d'Edgar Alan Poe*.

El dimecres 26 de Desembre, Sant Esteve, a les 8 del vespre, i també a la sala del Teatre Municipal, vam tenir, igual que l'any passat, el concert del grup coral *Veus.kat*, que ens van tornar a presentar el seu espectacle coral *Christmas Gospel*.

Actuació del grup coral *Veus.kat*.

Durant les Festes de Nadal hi va haver activitats per a tots els gustos. Així, el divendres 28 de desembre, estava prevista la celebració d'un campionat de *Playstation* i l'actuació del grup local *Arockplegats*, però que finalment es va haver de suspendre. I es traslladà al diumenge 3 de febrer.

El dissabte 29 de desembre, sota el títol *Dels trobadors als cantautors*, va tenir lloc a la sala del Teatre Municipal un concert musical a càrrec de la *Gemma* i la *Raquel*, dues joves cantants, una d'Artesa i l'altra de Puigverd, que ens van fer gaudir amb les seves versions de cançons actuals. A continuació, *Lo Martí de Tèrmens* va oferir un recital amb de les seves cançons. A l'endemà, la *Coral La Primavera Artesenca* va oferir els seu tradicional *Concert de Nadal*.

Actuació de *Lo Martí de Tèrmens*.

Actuació de la Coral La Primavera Artesenca.

Però en tractar-se de les festes nadalenques no podien faltar les celebracions típiques d'aquestes dates, la missa del Gall o la del dia de Nadal, la visita del Camarlenc reial el 27 de desembre, primer, i de Ses Majestats els Reis Mags d'Orient després, que, amb un retard considerable respecte a l'horari

El Camarlenc recollint les cartes pels Reis Mags.

previst d'inici, van arribar el 5 de gener per repartir els regals per les cases dels nens i nenes del poble. Sessions de ball per Cap d'Any i el dia de Reis. Les celebracions particulars, celebracions multitudinàries ja sigui en bars i restaurants del nostre poble, per Cap d'Any, van donar la benvinguda al nou any com cal.

Durant els dies laborables del període nadalenc, l'AMPA de l'escola *Els Til·lers* amb la col·laboració d'*Artesa Gym*, va organitzar un parc esportiu de Nadal, on tots els qui van voler, van gaudir de la pràctica d'esports, de tallers de manualitats, de gimcanes, torneigs, exhibicions, concursos i moltes altres activitats.

Participants al Parc de Nadal.

MOVIMENTS DE POBLACIÓ 2018

Josep Ma Esteve

Com en els darrers anys, durant aquest any 2018, la població d'Artesa s'ha mantingut més o menys com en l'any anterior, tot i que aquest any passat, la població s'ha reduït en 14 persones, trencant la dinàmica dels darrers anys. Així, en el nostre poble hi havia censades 1539 persones a dia 31 de desembre. Per tant, en aquest darrer any els habitants del nostre poble han augmentat en dues persones respecte a l'any anterior 2017.

A principis d'aquest any 2018 a Artesa hi vivim un total de 807 homes i 732 dones.

Com és natural, el nombre de persones que viuen en una localitat fluctua molt. Persones novingudes, naixements, defuncions, matrimonis, etc, però aquest any s'ha produït una diferència notable entre els naixements i les defuncions, ja que ens han deixat 11 persones més que les criatures nascudes al 2018.

POBLACIÓ TOTAL	1539 habitants
Homes	807
Dones	732

NAIXEMENTS	7 persones
Nens	1
Nenes	6

PAGÈS SENTIS, ROC	GERARD	MARIA MONTSERRAT
ALMENARA MOR, ARES	EDUARD	ALBA
RIVERA PÉREZ, TRIANA	JOSE	SHEILA
PIQUÉ CASANOVAS, ITZIA	ISAAC	BRENDA
FLORENSA ISANTA, ARAN	SERGI	GEMMA
JOVELLS CAMPILLO, NOA	DIMES	SILVIA
PASCUAL CONZALEZ, AITANA	AITOR	ANDREA

DEFUNCIONS	18 persones
Homes	8
Dones	10

BATLLE PORQUERAS	JAUME	26-01
MAYORAL SANDIUMENGE	JOSEFA	23-02
FUIXENCH OLIVA	LLUIS	14-03
FALGUERA BAQUERÓ	ROSITA	22-03
BAQUERÓ ORÓ	BEATRIZ	13-04
CHANQUES CUEVAS	JOSEFA	21-04
RODRIGUEZ RODRIGUEZ	ANTONIO	22-05
DOMÈNECH NOSAS	TERESA	20-06
JORGE CASANOVAS	SALVADOR	01-07
PUIG ARGILÉS	MARIA	16-07
CALLAU GENÉ	GLÒRIA	04-08
SOLÉ PARIS	GREGORI	30-08
BERENGUÉ ARREDONDO	ADRIÀ	31-08
BONET BESORA	CAMIL	28-10
SEGUI CAPDEVILA	MARIA ROSA	31-10
PARIS PUIG	MAGADALENA	07-12
BESORA TORRENT	RAMON	16-12
GALLART GALLART	MARIA	21-12

MATRIMONIS	2 parelles
-------------------	------------

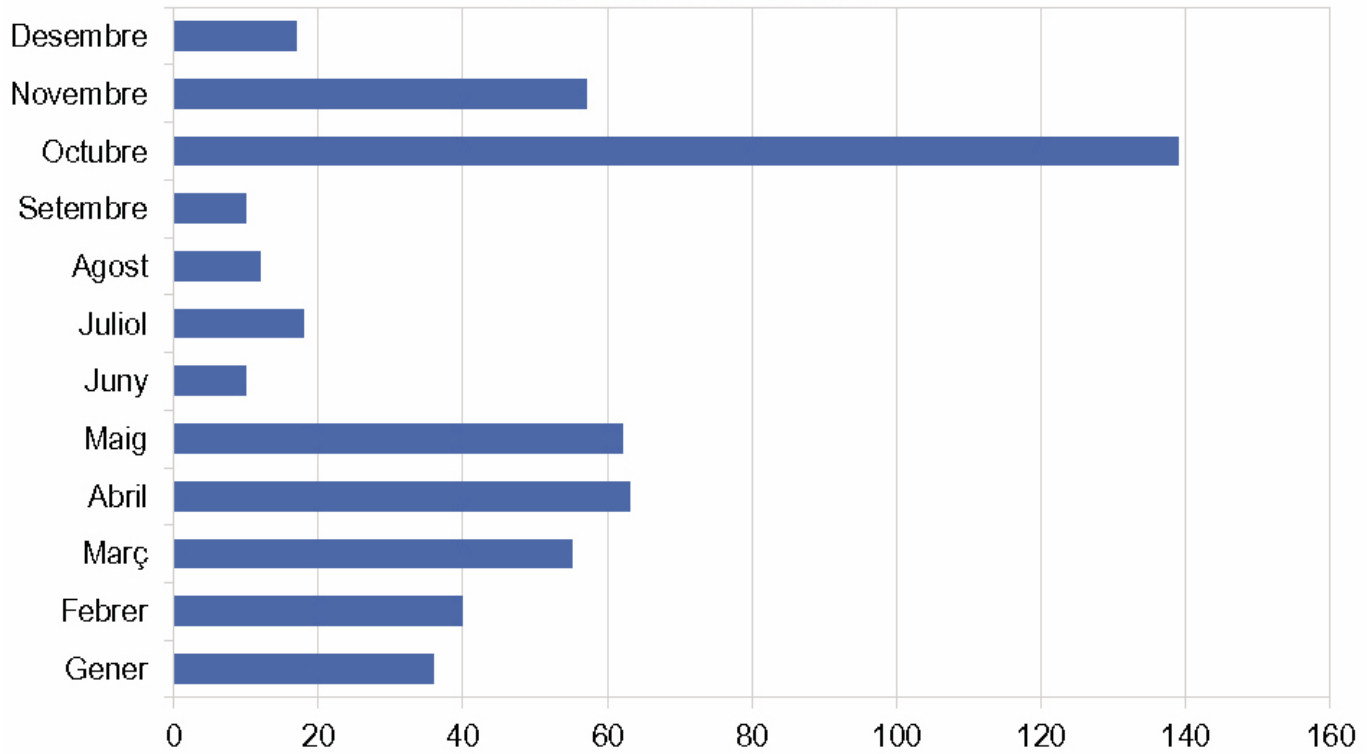
TIRADO BONILLA	CARLOS
RIBELLES GÓMEZ	THAIS
BRAVO VALERO	JUAN RAMON
LLOVERA GARROFÉ	MARIA MAGDALENA

PLUVIOMETRIA 2018

Ramon Serra i Ricard Garcia

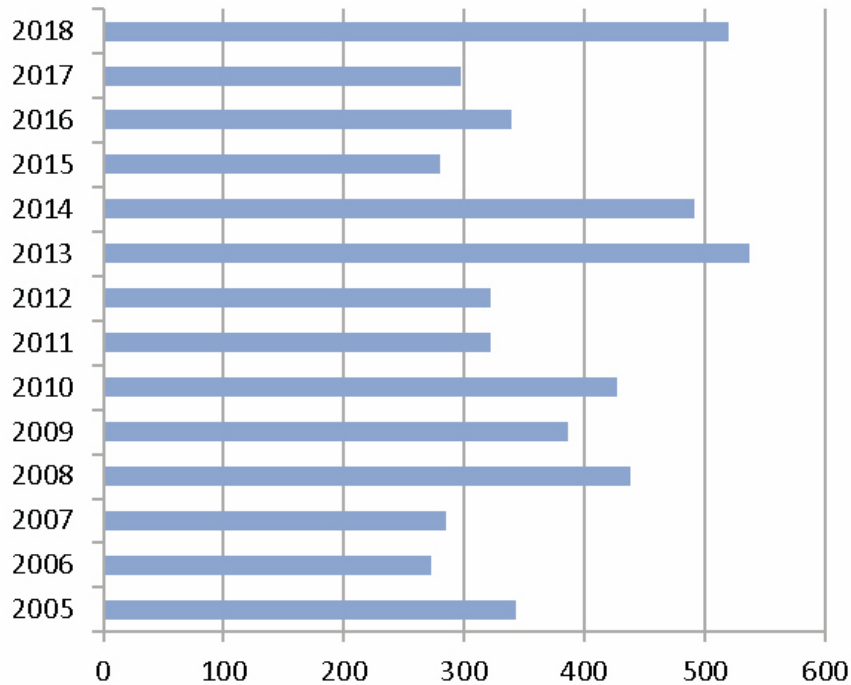
Data	Pluja diària	Acumulat	Data	Pluja diària	Acumulat
07/01	15	15	30/05	14	256
14/01	2	17	02/06	5	261
26/01	19	36	03/06	1	262
04/02	1	37	06/06	4	266
05/02	15	52	16/07	3	269
06/02	12	64	20/07	15	284
28/02	12	76 neu	08/08	2	286
01/03	6	82	09/08	1	287
03/03	2	84	13/08	1	288
05/03	3	87	17/08	7	295
10/03	9	96	29/08	1	296
15/03	4	100	04/09	4	300
18/03	4	104	05/09	1	301
20/03	2	106	10/09	5	306
24/03	23	129	09/10	4	310
31/03	2	131	10/10	22	332
07/04	2	133	11/10	2	334
08/04	9	142	15/10	62	396
10/04	4	146	19/10	13	409
11/04	15	161	20/10	8	417
12/04	11	172	27/10	8	425
13/04	14	186	28/10	5	430
15/04	1	187	31/10	15	445
16/04	1	188	06/11	14	459
30/04	6	194	16/11	3	477
08/05	2	196	18/11	9	486
13/05	6	202	21/11	6	492
21/05	3	205	24/11	2	494
22/05	1	206	25/11	4	498
24/05	4	210	26/11	4	502
26/05	4	214	13/12	14	516
28/05	24	238	17/12	2	518
29/05	4	242	27/12	1	519 (boira)

PLUVIOMETRIA 2018

Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
36	40	55	63	62	10	18	12	10	139	57	17

Pluviometria anual

Any	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	343	272	285	437	386	426	321	322	537	491	279	339	297	519

L'ENTESA ARTESENCA S'ACOMIADA

Entesa Artesenca

Any 1979. Es convoquen les primeres eleccions democràtiques als ajuntaments de l'Estat Espanyol. La ciutadania pot escollir amb el seu vot la gent que ha de gestionar des de Casa la Vila el municipi i els seus interessos.

Aquell any es crea l'Entesa Artesenca com a candidatura formada per una Agrupació d'electors, per tal d'aportar al nostre poble un nou aire. Enrere queda l'etapa fosca del franquisme i són moltes les accions que cal emprendre a tots nivells: cultura, educació, infraestructures, medi ambient, ... Sense confiar-hi massa, l'Entesa aconseguix el primer alcalde de l'anomenada etapa democràtica i comencen grans canvis en les maneres de fer i d'entendre el nostre poble, canvis que sens dubte han deixat una forta petjada.

Des d'aleshores, en totes les comtesses electorals municipals l'Entesa hi ha estat present, la majoria, essent l'equip de govern i altres des de l'oposició, exercint el paper que pertoca de control i supervisió dels que governen.

En tots els casos, la fita sempre ha estat la mateixa, cercar el millor per Artesa i la seva gent, i alhora treballar per Catalunya, ja que des de sempre aquesta vesant independentista, de defensa de la història, llengua, cultura i patrimoni, ha estat en el seu ADN.

Els anys han anat passant, de fet 40 en fa enguany, i tot i que encara es mantenen els mateixos principis, es creu adient posar fi a una etapa que ha estat molt motivadora i positiva, i deixar que sigui altra gent, altres grups, els que agafin el timó. Treballar per la cosa pública de manera desinteressada a la recerca només d'allò que beneficia a tot el col·lectiu ha estat l'objectiu pel qual hem treballat sense cercar cap altra recompensa.

El resultat ha estat satisfactori i així es demostra en un poble que ha crescut urbanísticament i amb equipaments i infraestructures importants per al gaudi de tots plegats: el dipòsit d'aigua potable i la planta potabilitzadora, les piscines municipals, l'aprovació de les Normes de Planejament Urbanístic, les urbanitzacions de carrers, la llar de

jubilats, les escoles municipals i la llar d'infants, el teatre municipal... són algunes de les grans accions dutes a terme per l'Entesa Artesenca. Aquest escrit no és un comiat, la gent de l'Entesa continuarem treballant pel poble, des de diferents àmbits i sectors com sempre hem fet, però sí que posa fi a una etapa que ja ha donat sobradament els seus fruits.

Només ens resta agrair i agrair-vos la confiança que durant aquests 40 anys heu dipositat en nosaltres i en el nostre projecte que al cap i a la fi reverteix en la millora de la qualitat de vida dels artesencs i artesenesques.

Atentament,

Artesa de Lleida, febrer de 2019.

Presentació de la candidatura de l'Entesa Artesenca a les Eleccions municipals del 2015.

DOMMUS DOMINI. MONTSERRAT

Miquel Carrera Castellví

Rellegint el darrer article, veig que havia deixat oberta la porta de tornar amb els santuaris, per parlar en exclusiva de Montserrat. I com passo una crisi d'originalitat, vet aquí l'article. En els darrers dos anys de vida, altre cop al país, faig sovint i en cotxe el trajecte des d'Artesa fins el Vallès. I tant li és si passo per l'A2 com per dintre Manresa, hi ha un moment en què se'm disparen els sentits, i és en veure la massa d'aquella de roca conglomerada, amb aquelles formes arrodonides tan característiques. I ràpidament em vénen al cap les preguntes de per què s'ha format allò, per què aquells capricis, i per què només en aquell rodal. Esbrinant una mica més resulta que de roca conglomerada n'hi ha també a d'altres llocs del país, i tota la serra del Montsant ho és, així com les muntanyes del congost de Collegats quan pugeu cap al Pallars Sobirà; també hi ha una serra o massís proper a Montserrat que està fet amb roca conglomerada, la serra de La Mola i Sant Llorenç del Munt, i en algun racó recorda Montserrat, però sense la seva verticalitat, ni aquell emergir des de baix de tot.

Els de ponent crec que majoritàriament, coneixem la cara solana de Montserrat quan, sortint dels túnels del Bruc trobem, camí de Barcelona, el massís a l'esquerra. I per ser una cara solana mediterrània, sempre m'ha meravellat la vegetació que s'endevina en aquells barrancs i engorjats que tiren amunt, fins dalt de tot.

La cara nord diria que és molt més espectacular, o més espectacular que la que tenim acostumada. I és que el desnivell que s'hi observa, des de baix de tot del Llobregat fins dalt de tot de Sant Jeroni passa dels 1000 metres. Potser la visió més completa que se'n té d'aquesta cara es quan feu ús del tren cap a Barcelona, en el tram de Manresa a Terrassa; anireu veient sempre la potència del massís, que sí que puja recte, sense gaire espai per al bosc ni la garriga, amunt, amunt fins dalt de tot.

I això és el que em va impactar el primer cop que hi vaig anar de petit i amb els pares; com era possible bastir uns edificis com aquells enmig d'aquells esbalços. Crec recordar que vam aparcar l'utilitari en un d'aquells pàrquings, ple de columnes, penjat literalment damunt la roca, i em va donar sensació una mica de precarietat, ves.

I això ha estat el que més m'ha impactat de la visita al santuari; ja em perdonareu, però ni morenetes, ni virolais, ni devocions ... a mi m'han enamorat els edificis, les carreteres, tota aquella urbanització i desplegament d'enginy per encabir tanta cosa en aquell desnivell.

Potser ja va ser el primer cop, que pujant per la carretera, vaig veure l'aeri de Sant Jeroni i em va fer un ai el cor. Més tard, adolescent, hi vaig arribar a pujar, i recordo el balanceig dalt de tot, i aquella escletxa que quedava entre la cabina i l'estació ... i la sensació de perill i buit. Després he sabut o he comprès tots els mitjans que hi ha en la muntanya. Des d'un aerí que de més avall de Monistrol, puja en una cabina groga fins dalt del monestir, dos funiculars que surten del mateix Monestir i un cremallera, el famós tren que us fa una *tournee* d'alçada fins deixar-vos a punt per entrar a la basílica. Ja veieu que d'espiritualitat en parlo poc, tot i que molta gent considera el lloc com el centre espiritual de Catalunya. A la fi i personalment, això de l'espiritualitat potser és cosa de cadascú, quan trobis aquell moment, aquella reflexió, aquell pensar. I de fet, cal reconèixer que de racons per trobar pau, recolliment i emocions, a la muntanya n'hi ha un munt: ermites, *via crucis*, coves, miradors. I les famoses cel·les, l'allotjament amb ressonàncies d'austeritat que avui en dia s'ha convertit penso, en una oferta més moderna per a famílies i estadants diversos de la muntanya.

Si algun dia hi torno, que hi tornaré, m'agradaria caminar per dalt de tot, des de Sant Joan fins a Sant Jeroni per exemple, contemplant agulles, monòlits i còdols. Remirant ara al *google maps*, hi he vist gran quantitat d'ermites, dalt de tot de la serra, i això em podria fer pensar en caminar per les ermites aquelles; i entre el caminar, el paisatge, i la vegetació potser sí que llavors hi trobaré pau i aquella espiritualitat que diuen.

EL CATALÀ QUE PARLEM

Adolf Costafreda Castillo

Així que passa el temps les llengües van canviar, però tan poc a poc que mai ningú no pot adonar-se que parla una llengua diferent a la dels seus pares, però sí que ens podem adonar que hi ha paraules que lentament s'introdueixen al nostre vocabulari en detriment d'altres que deixem de costat. Jo, que sóc gran, ara, quan miro endarrere sí que m'adono que paraules que dèiem habitualment ara no les sento gaire o gens; com "majoles o trumfes o bajoques". Abans en el meu entorn tothom de la "camamilla" en deia "majoles" i els pagesos sembràvem trumfes i de les mongetes tendres o verdes en dèiem "bajoques". Recordo que quan era canalla molts vell deien paraules que només deien ells. Al nostre carrer, a la casa que ara hi viu el Jordi Oró de cal Xalet, hi vivia un matrimoni vellet sens fills, d'aquell homes, me'n recordo sovint; quan ens veien amb una escopeta d'aire comprimit que intentàvem matar algun pardal, sempre ens deien, amb la seua conyeta: "A veure si els **plegau** tots els que **matau** que llavors no es pot passar de pudor". D'aquests acabaments de moltes paraules com "pujau o baixau" sí que els recordo freqüents en molta gent gran.

Ara estem en una altra època; la llengua catalana és la llengua oficial de Catalunya i s'ensenya a l'escola en tots els graus. Això és molt important pel futur de la nostra llengua, però a mi també em té preocupat, no preocupat pel seu futur, sinó pel canvi que en el nostre parlar diari això produeix.

A l'escola s'ensenya un català oficial com, potser, no potser d'una altra manera, però això, a mí em fa pujar la mosca al nas, ja que em sap greu i em dol que, per tenir un català oficial (gràcies a Déu) el nostre català-lleidatà se sent greument perjudicat. M'explico: al nostre lleidatà hi ha moltes paraules del tot correctes que el català oficial (de l'escola) les ignora. Per exemple: sempre hem dit **teua, meua, seua**, però si ens hi fixem bé ara la canalla diu (com els han ensenyat a l'escola) **teva, meva, seva** i com aquestes paraules en trobaríem moltes més, però que no cal fer-ne una llista.

A molta gent això els sembla normal, i potser ho és, però a mí m'amoïna molt i em fa una mica de cosa que oficialment no puguem dir mixó (entre

altres moltes paraules) o que el color roig sigui cada cop més vermell...

Potser pateixo sense cap raó aparent. La llengua fa el seu curs i es va transformant poc a poc amb el pas del anys. Però de fet no pateixo perquè la llengua es vagi transformant (ara més acceleradament degut a les noves tecnologies). Pel que pateixo és perquè el territori on es parla català està dividit en tres territoris els quals, per raons diguem-ne històriques i també polítiques, no es tenen gaires simpaties. Fins ara, el català que parlem a la zona de Lleida, "el lleidatà" ha fet sempre com a vincle d'unió entre el català oriental (diguem-li barceloní) i el valencià, però si el lleidatà, poc a poc va incorporant paraules del barceloní, el català i al valencià s'aniran separant cada cop més. Potser no serà així, no ho voldria, però...

LA REVOLUCIÓ DE LA PETANCA

Roger Gil Barberà

Dionisio estava a punt de complir el seu somni, unir-se a la revolució de la petanca, el moviment anarquista que pretenia acabar amb el capitalisme. Dins d'aquella fàbrica secreta, rodejat d'artefactes platejats i armat amb una pilota de petanca en la seva mà tremolosa, l'avi Dionisio escriuria el seu nom en lletres d'or en el llibre d'història de l'anarquisme. El que no sabia el pobre diable era que la seva trajectòria com a revolucionari duraria menys que un bufet lliure en una excursió de l'Imsero.

Un any abans, Jean-Claud "Petit Mèche", el precursor de la revolució de la petanca, no s'hauria imaginat mai que la seva minúscula destrossa en una tenda d'Apple, a Dijon, el convertiria en el símbol de la revolució que faria esfondrar els fonaments del món sencer. L'efecte papallona va convertir al "Petit Mèche", un client descontent, en el Guy Fawkes del segle XXI.

Tot va succeir en una tenda de l'est de França, quan el "Petit Mèche", molest perquè la secta d'Steve Jobs violava els drets dels consumidors europeus, va començar a destruir iPhones, Ipads i MacBooks amb una bala de petanca. El que semblava un incident aïllat es va propagar com la pólvora. L'atac a un dels símbols de capitalisme va fer despertar la bèstia mitològica dorment: els anarquistes italians. Després de viure a l'ombra dels hackers russos

durant tot el procés català, els anarquistes italians, quan ningú no s'ho esperava, van trobar el moment perfecte per actuar. Al cap de dos dies dels incidents d'Apple, un concessionari Renault va aparèixer amb els cotxes destrossats a cops de bola de petanca. Una setmana després, va ser el torn de la seu d'Armani, a Roma. El que, tot sigui dit, té un cert mèrit, perquè arruïnar peces de roba a cops de bala de petanca no deu ser pas fàcil. Però aquest no va ser el contratemps més important al qual es van enfrontar els revolucionaris italians. Al mes, la revolta va trucar a les portes d'Amèrica, el cor del capitalisme. La lluita havia arribat al nou continent, el que amb català normatiu es coneix com: "cruzar el charco". La batalla de les "balls of the petanca", al cor de Silicon Valley, va ser un mar de sang. Ningú s'esperava la capacitat explosiva de les bateries dels Galaxy Note 7. Potser pel nom de la revolució o potser per l'edat, aquella edat madura que dóna als avis que creuen en vermell una mirada desafiant que sembla que digui: "vinga, xulo, atropellam. Jo, amb l'edat que tinc, ja ho he fet tot en aquesta vida i a tu l'assegurança et sortirà per un ull de la cara". Aquesta edat. Doncs no sabia dir ben bé si per l'edat o pel nom del moviment però el cas és que a Dionisio, la revolució de la petanca, va robar-li el cor de seguida. Com tots els ancians, volia veure

el món cremar. A més, de jove sempre havia volgut ser italià, però mai havia pogut robar la xicoteta de cap amic. Així que, amb la valentia que et dóna tenir un peu al cementiri, el nonagenari es va unir a la causa. La seu escollida pel debut de Dionisio com a revolucionari va ser una antiga fàbrica Múrcia. Tot i que la planta estava més blindada que la constitució espanyola entrar no va ser un problema per l'avi. Com a bon jubilat, s'havia cruspit totes les obres que havien fet en aquella indústria. Construcció, ampliació i reformes. Tot. Es coneixia l'interior d'aquella empresa millor que el palmell de la seva mà. Així doncs, un cop a dins

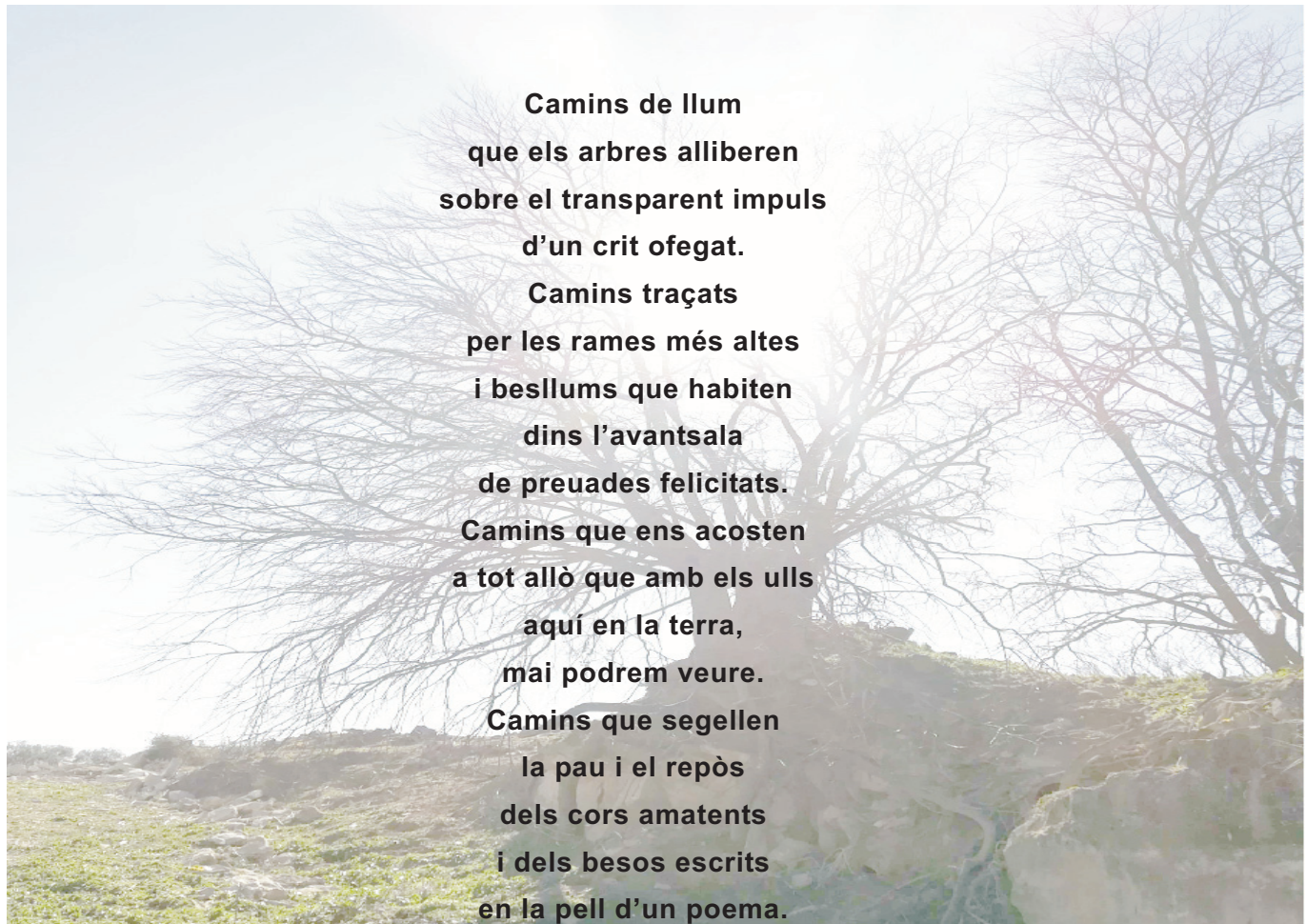

de la fàbrica, bola de petanca en mà, es va introduir en una habitació completament abarrotada d'artefactes de forma fàl·lica i color metàl·lic. El fet que li tremolessin més les mans que a un jove de la ruta del Bakalao no el va frenar. Amb un cop sec Dionisio va estrenar-se per primera vegada com a terrorista. Bé, per primera i última vegada. Al primer cop de bala de petanca va fer saltar tota la fàbrica pels aires. El tros d'ase va morir d'èxit, literalment. Havia volat Explosivos Alaveses, S.A, l'empresa armamentística més poderosa d'Espanya.

CAMINS DE LLUM

M. Assumpció Cornadó

MOSSÉN BONIFACI ARGENSÓ. UN CLERGUE LIBERAL A LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XIX (Part 2)

Felip Gallart, Josep Gallart i Vicent Lladonosa

La repressió liberal

Argensó va anar a viure a Lleida quan l'augment de l'acció de les partides reialistes pel territori i la formació de la Regència d'Urgell, a l'agost de 1822, van fer augmentar les tensions contra els religiosos absolutistes i, sobretot, contra els sospitosos de connivència amb les partides. El 22 de novembre de 1822 mossèn Argensó davant de notari feia un reconeixement de deute a la seva criada, Paula Torres per valor de 300 lliures per vuit anys de serveis (Arxiu Històric de Lleida (AHL), 677-1821 M. Hostalrich, Argensó deb. Torres 19r i V). L'ambient a la capital lleidatana s'havia enrarit força. La milícia lleidatana registrava diferents convents de la ciutat i bona part de frares fugiren atemorits. El 6 de desembre de 1822 la Paeria va anunciar que no assistiria a la funció de la Puríssima Concepció, ni a d'altres funcions religioses, ni tampoc sufragaria cap ofici religiós (Antoni Sánchez, *Absolutisme i liberalisme: l'Església de Lleida durant el regnat de Ferran VII*). El bisbe Renteria, per la seva part, el 3 de febrer de 1823 no va voler donar llicència per predicar la Quaresma a la parròquia de sant Joan al sacerdot liberal Pere de Sant Jaume tot al·legant que era *baxo pretexte de malas costumbres* (Arxiu Municipal de Lleida (AML), Llibre d'actes de La Paeria de 1823. Folis 40 a 43, 13 de febrer de 1823). En realitat era perquè en Pere de Sant Jaume era addicte al nou sistema i predicava la Constitució i estava plenament d'acord amb els nous decrets. Renteria no es va aturar aquí i va publicar un edicte contrari als decrets constitucionals i tampoc no va deixar de predicar la quaresma a les parròquies de Sant Joan, de Sant Llorenç i a la mateixa Catedral (AML, Llibre d'actes de La Paeria de 1823. Folis 40 a 43 (7 pàgines), 13 de febrer de 1823).

Les relacions entre poder municipal i eclesiàstic es van trencar del tot quan el 13 de febrer de 1823 l'Ajuntament de Lleida demanava a la Diputació l'expulsió fulminant del bisbe Renteria, del seu vicari General, Joan Saborit, i del canonge Joan Crisostomo Mariategui. A l'acta municipal on es feia efectiva aquesta expulsió per la seva *marcha tortuosa y desafecta al Sistema Constitucional* (AML, Llibre d'actes de La Paeria de 1823. Folis 40 a 43 (7 pàgines), 13 de febrer de 1823) hi signaven el seu acord l'alcalde Francesc Soldevila,

membres del consistori, de la Milícia Nacional lleidatana com Josep Lamarca i Josep Comes oficials de l'exèrcit com Bonaventura Nogueira i clergues liberals com mossèn Bonifaci Argensó d'Artesa de Lleida i mossèn Joan Roig de Puigverd de Lleida.

El bisbe Renteria va ser expulsat a Barcelona i durant el camí estigué a punt de ser afusellat a Tàrrrega, després va ser conduït a Tarragona i finalment a Màlaga. Mariategui va acompanyar Renteria i Joan Saborit va ser expulsat a Ceuta. Altres eclesiàstics de tendència absolutista serien també represaliats i desterrats per posar-se al costat de la reacció, tal com consta en un document de l'Arxiu Diocesà de Lleida (ADL, *Lista de los Eclesiásticos del Obispado de Lerida que han padecido durante los tres años ultimos de rebelion*, Bisbe Renteria Lligall 1). Entre altres citarem el canonge Ignasi Massot que fou destinat a Lleó. Josep Vidal, canonge penitenciari de Lleida, que després de patir tortures a Barcelona fou destinat a Sogorb o Josep Purroy, dignitat de l'Església de Lleida, que fou empresonat al castell de Montsó. El desterrament del bisbe Renteria se signava el mateix dia que s'anunciava la invasió dels Cent Mil Fills de Sant Lluís per acabar amb el liberalisme

Extrem sud del carrer de la Vileta, al fons, ocupant tot el carrer, el porxo de la rectoria, on va viura mossèn Argensó.

i, segons els absolutistes, salvar la Religió, el Rei i la Pàtria. La nit del 7 al 8 d'abril entraven a Espanya i el 23 de maig ocupaven Madrid. El 27 de setembre de 1823 es dissolien les Corts i la Constitució. El 24 d'octubre Espoz y Mina signava l'armistici. El 28 d'octubre els absolutistes lleidatans es llençaven al carrer i trencaven a trossos el rètol de la Plaça Constitució (avui Plaça de Sant Joan). El 31 d'octubre el baró d'Eroles entrava a Lleida com a Capità General de Catalunya. A Lleida se celebraven misses per festejar el triomf dels reialistes i el retorn del poder absolut de Ferran VII. Començava una època de forta repressió contra els liberals, de la qual no s'escaparen ni Bonifaci Argensó, ni mossèn Joan Roig.

Condemna i càstig

Bonifaci Argensó fou acusat de ser un exaltat propagador del sistema constitucional, de desafecte al Rei d'Espanya i a l'Església, d'haver abandonat la seva parròquia durant un període de vint mesos sense permís del seu superior. El tribunal eclesiàstic de la Diòcesi de Lleida li va obrir expedient i se'l jutjà pel delictes d'infidència, és a dir per no haver correspost a la confiança que l'Església havia dipositat en ell. Els càrrecs i acusacions eren molt greus i el 4 de març de 1824 el tribunal va dictar la sentència que el mateix bisbe Simon de Renteria va pronunciar (ADLL, Bisbe Renteria, Lligall 6) *debemos privar, y privamos, al mismo D. Bonifacio Argensó presbítero del curato del lugar de Artesa de Lérida; y en su consecuencia le declaramos destituido, y con la presente le destituimos, de todos los derechos, títulos, facultades, y licencias que baxo cualquiera denominación le pertenecían, y puedan pertenecer, como a tal cura de la citada parroquia de Artesa de Lérida; y a más le suspendemos del ejercicio de todo orden y ministerio sagrado en todo este obispado...*

Argensó va ser destituït de tots els seus drets, títols, facultats i llicències i entre ells la més significativa que era la de la capellania d'Artesa de Lleida, de la qual fins llavors havia estat titular i, a més, se'l suspenia de tot orde i ministeri sagrat a la Diòcesi de Lleida. I no solament això també s'emplaçava a la secretaria de la cambra del Bisbe de Lleida, perquè es donés a conèixer aquella sentència entre els feligresos de la parròquia artesenca, perquè "enterados de su contenido no tengan, ni reconozcan a dicho D. Bonifacio Argensó por su cura (ADLL, Bisbe Renteria, Lligall 6.). També se'l condemnava a pagar el cost del judici. En no ser present davant del tribunal, la sentència no se li va poder comunicar personalment i es va

haver de fer mitjançant una cèdula.

El 22 de març de 1828 mossèn Argensó enviava al bisbe Pablo Colmenares, successor de Renteria, una carta (ADLL, *Carta de mossèn Argensó al Bisbe de Lleida*, Bisbe Colmenares, Lligall 4) on explicava que l'any 1823 *con reflexión y hechas las devidas prevenciones* va haver de marxar de Lleida perquè perillava la seva vida. Aquest i no un altre fou el motiu pel qual no va poder acudir davant del Tribunal eclesiàstic mentre se'l jutjava. La sentència, com ja s'ha vist, va ser implacable i segons el mateix Argensó no es va limitar a la privació del seu curat artesenc, també: *la suspensión de ejercer todo acto del ministerio sagrado en el obispado, sin asignarme los debidos alimentos sobre él, se me embargaron mis bienes y temporalidades, y a más quedó abierta la causa que se me formaba sobre infidencia.*

Enmig dels greus perills que hagués suposat en aquell moment tornar a Lleida per la dura repressió que s'hi vivia, mossèn Argensó va creure convenient no fer-ho tot i que se'l va emplaçar formalment. I en aquell moment que la ciutat estava tranquil·la i no hi havia perills (Lleida estava sota la tutela del reformista governador Andriani), no convenia que tornés i tenia totes les portes tancades quan, segons el mateix Argensó, només amb el vist-i-plau del bisbe es podria normalitzar la seva precària situació tan a nivell material com espiritual.

La situació de mossèn Argensó era desesperada *per la extrema necesidad en que me veo por falta de alimentos no tiene espera*, i demanava socors al bisbe *porque perezco de necesidad, y miseria*. Concretament li demanava el compliment dels decrets d'indult del dia 1 de maig i del 4 d'octubre de 1824.

Durant la seva expatriació mossèn Argensó va viure uns anys molt difícils a Barcelona sol i abandonat per tots i en la més absoluta misèria. Cinquanta lliures barcelonines que havia heretat de la legítima dels seus pares els va haver de gastar per afrontar l'extrema pobresa que va patir (AHL, Testament de Bonifaci Argensó Moragues, Testaments tancats número 448 de la llista, Referència 7/19/448) *en los años de mi expatriación, en los que mis mas proximos parientes me abandonaron, los unos negandome con excusas los prestamos cortos que les pedia, diciendome, que no tenian; hasta negarme hacer gestiones a mi favor, diciendome, por ser perjudiciales a sus intereses; y los otros diciendome, que yo jamás volvería acomodarme, añadiendome mas aflicción, y a mas poniéndome mas aflicción, y a mas poniéndome en litigio formal*

los derechos de mi legitima, que pedi para sustentarme, y ni ahun merecí una visita...

Rector d'Aitona

No sabem si el bisbe Colmenares intercedí per ell, però el cert és que el 1831 mossèn Argensó va ser destinat a la parròquia d'Aitona. La primera notícia que tenim d'ell en aquesta parròquia és del 21 de setembre de 1831 quan el beneficiat Miquel Bota batejava un infant per indisposició de mossèn Bonifaci Argensó (ADLL, Llibres sacramentals d'Aitona, Llibre IX).

Durant la I Guerra Carlina va haver de marxar a Lleida per por de caure en mans de les faccions carlines i l'any 1836 va viure un temps en una habitació llogada en una casa de Josep Jou, sabater del carrer Major. Tot i els perills de la guerra la seva situació personal i econòmica era molt millor i en el testament (AHL, Secció: Testaments tancats, Referència: 13/33/873) que redactà el 27 d'agost de 1837, als 65 anys d'edat, ironitzava *Que cosa es ser pobre! Ahora, que no los necesito todos me quieren*, referint-se a tots aquells parents que durant la seva etapa d'indigència a Barcelona no havien pogut ni un dit per ajudar-lo i als quals no els deixava res en herència, excepte a dues nebodes, filles del seu difunt germà, Pere Argensó, a les quals destinava la resta de la dot que li va llegar el seu pare, exceptuant les 50 lliures que ja s'havia gastat. A la seva criada, Francesca Alsina li destinava uns diners per pagar el que li devia i, a més, deixava estipulat que en cas que el cuidés durant la seva darrera malaltia fins a la mort li pagaria un any de sou, però remarcava que no se li pagaria res si llavors no era a casa seva com a criada. En les mateixes condicions li deixava *una cama, es decir, bancos, y tablas, gergón, colchón, dos sábanas, colcha, bulto, y almohada; y a mas una arca, una mesa, cuatro sillas, una sartén, tres pucheros, y media docena de platos*.

Com a hereva universal instituïa la seva majordoma de sempre, la Paula Torres Buixadós, que ja feia 22 anys que el servia i a qui l'any 1822 ja havia fet un reconeixement de deute per valor de 300 lliures. L'herència no estava condicionada i la Paula Torres en podia disposar a la seva lliure voluntat. Mossèn Argensó agraiïa així la dedicació de la Paula, que sempre li havia fet costat, també en els moments més difícils i ho feia amb aquestes sentides paraules: *atendiendo a lo bien, que se ha portado en mi servicio, y que no me ha dejado en mis trabajos, acompañandome en mis tribulaciones, y guardando, y conservandome mis bienes, recogiendo lo que pudo en unos tiempos, en que todo hubiera perecido, socorriendome en la que*

dable en mis expatriaciones, y necesidades. Perquè no hi hagués cap problema entre les dues dones exigia que si la Francesca Alsina mogués algun escàndol o posés la mínima objecció contra el que havia deixat a la Paula Torres immediatament la dita Francesca queda privada de todo lo que le dejo, y quiero que no se le dé nada, ni de los trastes, ni del salario añadido, porque lo que expreso en este capítulo es una cosa gratuita, y no que se le deba.

El 14 de juny de 1828 moria a Lleida una germana de mossèn Bonifaci, Celestina Argensó a l'edat de 74 anys (ADLL, Llibre de difunts de la Parròquia de Sant Joan, 14 de juny de 1838). Un cop acabada la Guerra dels Set Anys, mossèn Argensó tornava a la seva parròquia d'Aitona on moria d'una *afeccion al pecho* (ADLL, Llibres sacramentals d'Aitona, Llibre de defuncions 7, Foli 70 v.) el 19 de febrer de 1851 a l'edat de 78 anys.

BIBLIOGRAFIA

Aquest escrit està basat en l'article dels mateixos autors:

Felip GALLART, Josep GALLART i Vicent LLADONOSA. "Dos clergues liberals a Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida del primer terç del segle XIX", *Shikar*, 3, 2016, p. 52-63.

Francisco CASTILLÓN, "Diezmos y primicias del obispado de Lérida", *Anacleto sacra Tarraconensis*, volúmenes 61-62, 1988-1989.

Serafín CLONARD, *Historia orgánica de las armas de Infantería y Caballería españolas*, Tomo XIV, Madrid, Imprenta de D.B. González, 1851.

Gaspar FELIU, *La clerecia catalana durant el Trienni Liberal*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1972.

Josep FONTANA, *Història de Catalunya, volum V, La fi de l'Antic Règim i la industrialització 1787-1868*, Barcelona, Edicions 62, 1996.

Josefina PARÍS, *La parròquia de Sant Miquel Arcàngel*, Col·lecció La Femosa, Ajuntament d'Artesa de Lleida i Pagès Editors, 2002.

Antoni SÁNCHEZ, *Absolutisme i liberalisme: l'Església de Lleida durant el regnat de Ferran VII*, Ajuntament de la Poble de Claramunt, 2012.

Maria del Carme TORRES, *El fet religiós a les terres de Lleida durant el temps de Ferran VII*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1983.

LA PERSECUCIÓ DEL PINYOL

Juan Antonio Lucena Centella

Treballava a la Biblioteca Pública de Lleida i feia una setmana que ensenyava a una becària en pràctiques. Malgrat la diferència d'edat, ell acariciava la jubilació i ella donava les primeres passes en el món laboral, tenien una especial sintonia fins a un punt de professar-se una confiança gairebé íntima. Ella no s'havia lliurat de la influència de l'atractiu intel·lectual que transmetia el seu tutor.

La becària li explicà que havia estudiat Biblioteconomia i Documentació en la universitat de Saragossa, i que signà el contracte de pràctiques amb la Biblioteca de Lleida perquè sos pares vivien en un poble molt a prop de la capital de ponent.

Aquell matí, com feia la majoria de dies a l'hora d'esmorzar, va estendre un capçal damunt la taula i va desembolicar l'entrepà. Com ja era habitual en els seus companys, ell, no sortia al bar a prendre alguna cosa sinó que en el seu taulell de treball treia tots els estris per esmorzar: entrepà, pot d'olives, ampolla de plàstic reomplerta de vi i una navalla amb mànec de banya de boví. No havia perdut mai els hàbits més rudes de quan era jove i feia de pagès, ajudant a son pare, en el seu poble d'Artesa de Lleida.

Aquell dia, la becària, sense saber a on anar per esmorzar, va decidir compartir taula amb ell.

–*Seu aquí al meu costat* – l'invità a seure. I no es va sentir intimidat malgrat l'escandalós escot

que lluïa i que rematava amb un vestit espatarrant.

–*Gràcies, ets molt amable* –li va contestar ella. Quan s'acabava l'última oliva sempre jugava amb el pinyol, lo llançava amb la boca cap amunt i lo tornava a recollir i així passava els últims minuts del seu temps per esmorzar. Aquell matí, en la seua juguesca amb el pinyol, aquest, no va caure dintre de la seua boca sinó que va anar a parar a la regatera dels pits de

la becària. En un acte reflex va intentar agafar el pinyol abans que desaparegués pitrera avall. L'únic que va aconseguir és obrir-li pas perquè continués en caiguda lliure. Es van creuar les mirades i en contra de trobar desaprovació, ella, el va animar a seguir la persecució. La falta de sostenidors en la becària li va provocar un sotrac libidinós, excitat, va continuar. El pinyol va vorellar el melic imitant la trajectòria d'un "putt" de golf fallat i continuà el seu camí fins a arribar als pèls púbics sense cap entrebanc, i l'espessor d'aquests el van aturar.

Els dits perseguidors continuaven baixant, fins que amb les puntes van poder atrapar el pinyol entortolligat en la selva púbica. Un segon sotrac libidinós el va sobreexcitar. Es trobava al caire de la part més íntima de la becària. Tot i el consentiment d'ella i d'haver atrapat el pinyol, dubtava si continuar baixant. Pensaments de tota mena li voleiaven pel cap: Bill Clinton, Monica Lewinsky... llavors, ho va tenir clar. El dubte s'havia esvaït.

ASSUMPCIÓ ORÓ COSTAFREDA DE CA LA SUMPTA

Felip Gallart Fernàndez

M'espera al pis que la seva filla té a Lleida i on viu actualment. Fins als 91 anys va viure a la seva casa d'Artesa, ca la Sumpta, el carrer la Bassa número 3. Quan arribo està asseguda en una cadira amb les cames tapades per una petita manta. Em rep amb una rialla. És una dona amable, jovial, càlida. Té la mirada dolça i sempre somriu amb una expressió innocent, una mica infantil i picardiosa. Serva encara un posat elegant, de qui vol oferir als altres una imatge agradable, no exempta de cert posat presumit, sense caure, però, en la petulància i en la presumpció. Als seus 99 anys té el cap completament clar i recorda amb força nitidesa i precisió els detalls de la seva vida, sobretot els de la seva infantesa i joventut. No em costa gens entaular conversa i compartir amb ella una estona entranyable.

L'Assumpció Oró.

Infantesa i escola

Va néixer un ja llunyà 13 de novembre de 1919 a la seva casa d'Artesa de Lleida, que feia poc que havien estrenat. És de ca la Sumpta i venien de la Vileta, de cal Bep de l'Estudiant, però sembla que va canviar el nom de la casa en arribar la seva

padrina d'Aspa, la Sumpta Aixut, carregada amb una preciosa caixa de núvia, que encara conserva, i uns bons doblats d'or. Enfila els records com les denes d'un rosari interminable. El seu pare, Ramon Oró, comprava el diari *Las Noticias* i llegia a les seves filles la novel·la que duia aquell periòdic. I de tant llegir li va agafar afecció a la lectura. El seu pare li va ensenyar poesies i les primeres lletres i així, als 6 o 7 anys, quan va entrar a l'escola pràcticament ja sabia llegir totes les paraules. I des de llavors mai no va deixar de llegir revistes i novel·les, la majoria sentimentals: d'amors impossibles o amb finals alegres i feliços. M'ensenya uns quants llibres. Enciclopèdies i llibres de lectura que llegia a estudi i que encara escolta de la veu dels seus fills: *Garba*, *Lectures Escollides*, *l'Aplec*,... Me'ls ensenya com un tresor que ha guardat durant tants anys, un vincle afectuós amb el passat i amb les lletres que confegixen històries d'amor a la cultura i al saber. La senyoreta Amparo i la senyoreta Jordana, per a totes dues té un record, també de les bones o, millor, males paletades, els càstigs de genolls, les còpies interminables que infringien al mínim contratemps. O també una companya, no em vol dir el nom, que un mal dia li va donar un cop de regle perquè no sabia una cosa. No els serva cap retret, les coses eren així llavors: abruptes i a contra pèl. M'explica que un dia la mestra va anar a casa seva perquè faltava molt a classe. Era per les angines. Van fer venir un metge de Lleida, recorda la bombeta de llum que van dur fins a l'habitació on jeia perquè aquell metge la visités. I a la llum d'aquella bombeta el seu pare l'ajudava a estudiar i la seva mare també, perquè és un tresor saber ajuntar les lletres, confegir paraules, interpretar-les, llegir les vivències dels personatges, les seves lluites i els seus anhels. La seva mare es deia Ramona Costafreda i sabia llegir i escriure, llavors un fet força inusual entre les dones. Ramon i Ramona els seus pares, un nom molt freqüent a Artesa.

L'escola, és clar. Tenien llapis, tinter, el plomí i llibretes on enllaçaven les lletres en perfecta cal·ligrafia, unes nenes més que altres. Als llargs

i freds hiverns duien un braseret amb brases i cendra per passar el fred. I quan s'apagaven les brases, el fred persistent se'ls ficava dintre. I el pati estava dividit per una tanca, perquè amb els nens no s'hi barrejaven mai, ni a classe ni al pati. Les nenes jugaven a corda, als gallosos o parlaven de les seves coses i plantaven julivert, verdures i gira-sols en un trosset de terra que dibuixava un hortet que els havia destinat la mestra. Eren altres temps i per les tardes resaven el Rosari i feien labors per aprendre a ser bones mestresses de casa i servir la família. I compartien les hores i petites trapelleries, molt petites, amb les seves amigues: la Victorina, la Serafina, la Magdalena del Falguera, la Maria del Caragol... per a totes té un pensament i un record. Un record tendre i amorós sobretot per a la seva germana petita, la Cecília, era la persona més simpàtica i agradable del món, em diu, i els ulls se li entelen amb una barreja de tristesa i melangia per la seva absència. I un dia, potser el més lluminós de la seva infantesa, les van dur a Salou a veure el mar, amb aquell blau tan intens que no havia vist mai.

Joventut

Ja ajudava la mare en les feines de casa, però quan va sortir de l'escola li va tocar fer-ho encara més: cosir, planxar, netejar, endreçar, cuinar, fer encàrrecs, anar a comprar i tot allò que la societat de l'època reservava a les dones. I va continuar anant al tros a collir olives, ametlles, panís, alfals i totes les feines d'una família pagesa, perquè mai no avorrís el treball, perquè si no ajupien tots l'esquena no se'n sortien. I perquè una persona tenia una boca per menjar i dues mans per treballar. Moltes tardes anava a cosir a ca la Magdalena del Puigvertí, en una casa del carrer la Bassa. Eren una colleta de nenes de diferents edats. Feien bruses, vestits i aprenien a planxar la roba. La Jacinta del Tomàs era la més tremenda de totes, però era la més plegada i feia unes labors primoroses que eren l'admiració de totes. I les hores felices i despreocupades de joventut. Els matins de festa anava a missa i per la tardes a la Primavera, ball amb gramola o amb orquestra els diumenges més assenyalats. Tenia molts pretendents que la treien a ballar i ella mai no negava cap ball a ningú. Ella simplement volia giragonsar al ritme d'una música, moure les cames, deixar oscil·lar el cos envoltat per una

cançó que parlés d'amor i de la joia de viure.

I va esclatar la guerra

1936, tenia 16 anys quan va esclatar, *Desgraciada la terra, trepitjada per la guerra*, em diu amb una punta de tristesa encesa a la mirada. Els records se li amunteguen sense ordre, però amb clara intensitat. Al poc d'esclatar la guerra gent del poble i gent de fora van cremar els retaules i totes les imatges de l'església. A casa seva els van llençar al foc una imatge de la Dolorosa. Recorda cases requisades pel Comitè i homes empresonats. Recorda la Revolta de les dones, a l'octubre. Va haver aldarulls. Un grup de dones i de canalla recorrien els carrers demanant que deixessin sortir de la presó de Lleida els homes que havien fet tancar els del Comitè. Les dones van anar fins al local del Comitè (llavors a cal Piga) i van llençar els mobles per la finestra i els hi van clavar foc. Al final es van emportar les dones i uns quants homes cap a Lleida. Al cap d'uns quants dies van tornar a casa. Diuen que el Ramon Oriol, el Casilla, hi va tenir molt a veure perquè tot plegat no acabés en un desastre.

El temple el van convertir en un taller de reparació de vehicles. En fer els fossats van trobar les relíquies de sant Ramon Nonat, algú la va guardar i "molts anys després" la relíquia va tornar al temple. La guerra seguia el seu curs. I queien bombes de l'aviació nacional. Una va caure a la mateixa paret del seu corral. Quan passaven els avions anaven als refugis que havien fet en diferents llocs del poble. La seva família anava a cal Micaló, a la Vileta. Van passar moltes desgràcies, com la d'aquell soldat que va morir per salvar una nena de la metralla d'una bomba, això va passar al refugi de cal Barraca, al Fossar Vell. Una història d'heroisme que a Artesa pràcticament se n'ha perdut el rastre.

Amb la caiguda de Lleida el 3 d'abril de 1938, el front s'havia estabilitzat al riu Segre. Moltes famílies van decidir refugiar-se fora del poble. Els de casa seva van marxar fins a Ogern (Alt Urgell) amb els de cal Virola. Allí hi havia el germà del seu pare, Josep Oró Aixut, que era mestre. Es va casar amb una filla del peó caminer del poble. Al final, al seu pobre oncle el van afusellar a Fígols d'Organyà. Quanta desgràcia en aquella casa, a la seva esposa li van matar l'home, el pare i un cunyat. Al carro duien matalassos, les gallines, estris de casa. Deixaven el poble enrere, camí d'un destí

incert. Recorda que van deixar l'aviram i dos tossinets i que pel camí les van ametrallar. Recorda com ella i la Carmeta del Virola, aplanades a la cuneta es van acomiadar del món dels vius, però van tenir sort i van poder continuar fent camí. A Ogern es van allotjar en una balma de la Ribera Salada. Hi havia soldats i els donaven ranxo militar. No tenien pa. Allí hi van romandre uns mesos. Encara rai que en arribar a Artesa els de la col·lectivitat els van tornar un tossino. La seva casa estava ocupada pels carrabiners, que vivien al pis de dalt i ella i la seva família ho van haver de fer al pis de baix. També va viure a la seva casa un metge que venia del camp d'aviació d'Alfés.

Al dijous 5 de gener de 1939 van entrar els nacionals a Artesa. Les noies artesenesques s'amagaven dels moros que anaven muntats en cavalls amb les seves llargues capes.

I Artesa entrava de cop a la llarga, dura i grisa postguerra. Eren els temps de l'estraperlo, quan la tia Dolores de cal Manet, em diu, canviava roba i llençols per altres productes. Anys durs i difícils, anys de por, de repressió i de pura subsistència.

Família i una vida llarga

Amb el Feliciano, es van fer *novios*. Tot va començar en una boda. Es casava la Carmeta del Micaló. En un moment de la festa ella es va mirar a l'espill. El Feliciano es va apropar i en veure's tots dos reflectits en l'espill de la paret va dir que feien bona parella. I van fer bona parella, tanta que es van voler casar. Com que eren cosins germans, el doctor Cots, llavors metge d'Artesa, no els ho permetia. Va venir la dispensa i quan tenia 28 anys es va casar amb aquell pretendent de l'espill, son cosí, el Feliciano de cal Bep del Manyana. Es van casar a Artesa, a primera hora del matí. El banquet el van fer a a l'entrada de casa, amb canalons com a plat estrella i van brindar amb un cava que el Feliciano va anar a buscar a l'estació de Puigverd. De viatge de noces van anar a

Montserrat, a Barcelona i Saragossa. Llavors els paradisos no eren en terres llunyanes i els recent casats els buscaven en una llarga vida de salut, de treball i família. A ella de dot li van donar la casa on va formar una família i on ha viscut els millors anys de la seva vida al costat dels seus. La tarda ja començava a decaure, se'm feia tard i havia de marxar, la seva filla també. Ens vam acomiadar. L'Assumpció ho va fer amb la seva eterna rialla i amb el desig de rebre'm un altre dia per tornar-la a fer petar. Hem estat molt bé, li dic, abans de marxar. Sí, fa ella, amb la rialla a la boca. Torna quan vulguis.

Li falta molt poc temps per acomplir un segle de vida. Ja no llegeix històries d'amor. No cal, amb el temps hom s'adona que les vertaderes històries, les més valuoses, són aquelles que hom ha viscut amb intensitat i tendresa. Aquelles que hom ha

L'Assumpció amb el seu marit i la seva filla.

L'Assumpció amb els seus fills, la Sussi i el Josep Maria.

escrit amb les seves pròpies mans a pur d'esmerçar-hi la vida. A ella només li cal tancar els ulls i evocar-les, com ha fet en aquesta tarda, quan l'hivern es viu i al carrer plovisqueja. Aquestes ratlles en son només una petita aproximació. Abans de marxar encara em recita unes quantes

poesies de les moltes que sap: *el Pi de Formentor, Rossinyol, la Festa grossa serà la de demà, Mireu com riu el cirerer, el Gitanet, La boira ve dels cims...* Jo n'hi faig repetir una per acomiadar-nos: *De cançons i cançonetes n'hi sabia més de mil l'altre dia les vaig perdre lligadetes amb un fil.*

L'Assumpció i la Sussi, la seua filla.

ELS MEUS PRIMERS VIATGES: DE BARCELONA A ARTESA DE LLEIDA

2ª PART

Joan Ramon París Oro

Quan transitava agafat a la ma de la meva mare per aquella desolada rambla, em dedicava a observar les mil i una fulles dels arbres. El carrer era llarg, semblava pensada per a ser un passeig encara que tan sols fóssim dos els que en aquell moment trepitjvem el paviment. Edificis tristos anaven succeint-se l'un després de l'altre sense trobar senyals de vida.

No obstant això, malgrat trobar-me en aquell solitari lloc, la impressió que em produïa era tan gran i intensa com la que vaig sentir en trepitjar la part asiàtica d'Istanbul. Allò representava un autèntic "descobriments" als ulls d'un infant, tant com trepitjar un altre continent o arribar a un altre planeta. A vegades penso que l'afany per descobrir ve assentat des de la més tendra infància, i en el meu cas es creava una base que s'aniria desenvolupant al llarg de la meva vida. Al final d'aquell passeig, enfront d'una gran arcada s'erigeix un monòlit de pedra a la glòria d'uns personatges de rostres severes. És una composició pètria que en la meva infantesa m'inspirava respecte.

composició que més endavant vaig saber que era d'uns personatges anomenats: Indivil i Mandoni, vaig detectar les primeres petjades del formalisme i la solemnitat. Eren figures rígides que parlaven d'un temps remot del qual no tenia constància, vestidures desconegudes, marcada actitud heroica. Allí em quedava abstrèct contemplat el monument, amb aquell fons geomètric que tant em sorprenia.

El carrer Major era un veritable focus de vida Tan sols feia falta fer quatre passes perquè m'oblidés del cansament del tren. Encara que tan sols recordo vagues impressions, la meva mare cicerone m'assenyalava la catedral o l'ajuntament, la qual cosa no em causava especial interès. No obstant això, em detenia en una petita botiga de bacallà sec situada en un carreró confrontant la principal. M'acostava al vidre per a admirar aquelles textures blanques, aquelles estries que semblaven abstractes.

Però la "perla" de la ciutat, era una botiga

que tenia escampades una gran quantitat de joguines al llarg de la façana. Situada gairebé en el centre del carrer; observava l'onejar de ninots blaus, i de gran quantitat de globus blancs que parlaven d'un món de somni i fantasia. Sí, la ciutat m'agradava, em feia sentir-me viu i era un deliciós preàmbul del que estava per venir. L'última parada era prop del riu, on estava situada l'estació d'autobusos. Allí, "a cel obert" sempre hi havia una petita fireta amb aires de provisionalitat. Els venedors ambulants, s'entremesclaven amb els usuaris del transport, creant una marea humana que omplia tota l'esplanada. Muntat en un d'aquells cavalls de cartó giratoris, la massa de gent, les brillants llums i l'estrident

El Baratillo de Lleida, anys 60 del segle XX.

soroll semblaven fondre's en una gran nebulosa que semblava adquirir vida pròpia.

L'autobús creat en l'època de la "gran guerra", mal anomenat "cotxe de línia", cobriria el trajecte fins a arribar a la nostra destinació.

Creuant el pont, i parant sobre la marxa, creuava la Bordeta, un barri sense cap encant, i que semblava situar-se en "terra de ningú".

motor cruixia quan enfilava la costa de sortida de la ciutat. Des de dalt es veien els camps bells, treballats laboriosament a costa

Carrer de la Bassa d'Artesa, als anys sexanta del segle XX.

d'hores i més hores de suor. Per a mi allò significava una cosa molt gran, espais oberts i il·limitats dels quals la gran urbs mancava. L'autocar s'aturava, si mal no recordo, a l'entrada d'Artesa de Lleida, enfront de la Llar, i des d'allí empeníem un curt trajecte pel carrer de la Bassa. Artèria principal, que arribava fins a la zona on està l'Església i aconseguir la plaça on estava situat un dels bars amb més èxit del poble. Les cases eren diferents de les que hi havia a Barcelona. Per les façanes i els amplis balcons carregats de plantes florides, podia deduir-se que es tractaven d'espais amplis, molt més que els que estava acostumat a veure en la gran urbs. Els murs de pedra semblaven estar allí pels segles dels segles, i res no semblava impedir que estiguessin per més segles de més.

Enfront de la casa familiar, davant d'un hort fitat (que més tard vaig saber que era del capellà) existia un camí sense asfaltar que donava a "la Vileta" la part més antiga del poble. Em contenia els desitjos d'escalar el que semblava un enorme barranc per a arribar a "aquelles altures" tenir una major perspectiva del lloc.

Saludava ràpid la família, per a córrer cap al corral era una de les coses que major satisfacció em produïen. Rondar entre les gallines, algun que altre ànec, saludar els conills, i observar amb estupor un gran porc que xisclava d'una manera estrident.

Això era en aquells moments per a mi "sentir la vida en tota la seva intensitat", suposava recarregar piles per a sortir de passeig i observar a vegades amb autèntic esbalaïment com es comportaven els grans. Normalment hi anàvem per la Festa Major, on tot l'ambient era d'alegria i goig.

Ràpidament em contagiava d'aquell estat d'ànim, quan passejava per les casetes on s'amuntegava la gent amb la intenció de "temptar la sort". Grans tómboles, on s'amuntegaven multitud d'articles, eren presentats per un venedor que amb gest gesticulant i micròfon estrident, animava el personal.

Enormes gelats de tots els colors eren degustats amb avidesa pels transeünts que deambulaven per allí. Les llums, el soroll de les atraccions de fira, la cridòria de la gent formaven un núvol aeri que aconseguia el bar situat en una cantonada, contigu a la Llar.

Allí els joves es barrejaven amb els parroquians de tota la vida, formant cercles, divertint-se o simplement parlant de l'humà i el diví. Els meus ulls infantils, mai abans no havien vist tanta quantitat de gent parlant en un local. Acostumat a veure els bars de la ciutat, que per a mi no tenien un especial interès, allò significava més que un bar. No podia entendre, com els jugadors de cartes amb les seves cigarretes mig mastegades i rancis bigotis podien arribar a entendre's davant de tan guirigall. Però de sobte, un d'aquells homes de rostre impassible, s'aixecava de la taula i cridava "trumfo" al mateix temps que esbossava el somriure de guanyador. Per a continuar, irremeiablement, donant cartes a uns jugadors, aliens a tot el que s'esdevenia al seu voltant.

El que també em sorprenia és com semblava que els que atenien a la barra semblaven tenir mil mans per a satisfer la demanda dels parroquians. El que estava clar és que eren de reflexos ràpids, ja que entre ampolla i ampolla parlaven amb dues o tres persones alhora sense perdre el fil de cap

d'aquelles improvisades converses. No era estrany que alcessin la veu, per a fer callar el personal donant-los temps perquè sentissin “aquí va una coca-cola”, “cervesa freda o llimonada”, “el conyac de sempre o de marca”,...

També va ser al poble, on vaig veure per primera vegada el que era un ball. Parelles tentinejant-se seguint el ritme que marcava una orquestra de tota la vida. Resultava obvi que els músics pel seu aspecte envellit, vestit blanc immaculat, bigotet retallat, eren veterans que gaudien amb la seva vida errant.

La música era apegalosa i contagiosa per la qual cosa em moria de ganes d'imitar a aquells adults que semblaven estar passant-ho de meravella. En un racó pròxim a la llotja, era la zona on els nens i nenes ballaven entre ells imitant als grans. Allí, en els meus primers anys, vaig poder ballar amb nenes encantadores que per a mi eren les més belles del món.

A vegades el sarau es traslladava a la terrassa, on els infants en disposar de més espai, imaginàvem els més extravagants moviments que enfervorien els ànims dels companys. Tot aquell guirigall em feia sentir que allò era real, que el cúmul de les grates sensacions constituïa l'avantsala de la felicitat. I ara que escric aquestes lletres, m'adono que va ser Artesa la que va fer adonar-me que a part del nucli familiar existia un món ampli i il·limitat que era necessari descobrir. La mula i el carro eren els habituals mitjans de transport per a traslladar-se al camp. A la fi dels cinquanta encara quedava molt llunyà la mecanització de l'agricultura. Però, per a mi, malgrat el constant sotrageig de les rodes, constituïa un veritable plaer.

Estació de tren de Puigverd (Foto: Arxiu Associó L'Afany).

El sentiment d'unitat per compartir el mateix espai físic amb la resta dels viatgers, era immens. Aquest sentiment creixia amb la contemplació d'un paisatge aspre, però summament atractiu.

Com el temps de gresca i felicitat era breu, el passeig amb carro tenia tints de comiat en el curt trajecte fins arribar a l'estació de Puigverd de Lleida. A primera hora del matí, travessant arbres frondosos, situats a banda i banda de la carretera, arribàvem a destinació. L'aire, la frescor matinal, despertava els meus sentits, fins arribar en un lloc situat enmig del no-res, als afores de la civilització. Des d'aquella petita estació agafàvem el tren de tornada per arribar parsimoniosament a la gran ciutat. De nou et tornaves a submergir en un espai reduït, atestat de fardells i embalums de qualsevol grandària i condició. Era un espai físic en el qual calia conviure durant llarg temps amb la resta dels passatgers.

Per a amenitzar el viatge, a la meitat del trajecte, era obligat un canvi de tren a l'estació de Picamoixons. La gent anava “a la carrera” amb tots els embalums, fer un “esprint” amb la finalitat d'agafar seient en els combois que estaven parats en l'altre extrem de l'anodina estació. Per a mi era divertit córrer ràpid per a aconseguir el vagó enmig de maletes grises i escoltant alguna que altra gallina que viatjava d'improvisada passatgera. Després d'aquella gimnàstica, cortesia de RENFE, els rostres es tornaven a relaxar i amb esperit resignat es continuava el viatge.

Primer el mar, i després les fàbriques que anunciaven l'arribada a la gran ciutat posaven fi a unes sortides que van deixar una profunda petjada. En aquells moments Artesa va ser tan impactant per a mi com més tard va poder representar trepitjar per l'antiga Bizanci, escalar el Borubudur, o contemplar el Taj Mahal. Parlem de la mateixa sensació de goig, de descobriment, d'un graó més elevat que permet submergir-se en la plenitud.

Quan arribava a casa i posava la televisió en blanc i negre, les imatges que sorgien em parlaven d'una època passada de la qual persisteixen escasses petjades.

CRÒNIQUES DEL CF ARTESA DE LLEIDA

Oriol Liarte Torrelles

CF VILANOVA DE LA BARCA 2 - CF ARTESA DE LLEIDA 1 (18-11-2018)

El partit va estar disputat i els dos equips van tenir ocasions fins al final. A la primera part, els locals van ser superiors i van marcar els dos gols, davant un Artesa amb falta d'intensitat. En la segona part van canviar una mica les coses i va estar més igualada amb ocasions en els dos bàndols. No va ser fins gairebé, al final del partit quan l'Artesa aconseguia marcar gol mitjançant Saha i ficar-se dins del partit. Tanmateix, aquest únic gol va ser insuficient i el marcador ja no es va moure. S'ha de millorar els errors comesos per tornar al camí de la victòria.

CF Vilanova de la Barca: C. Batalla, L. Brutaru, R. Pujol, A. Riudeubás, R. Arrià, P. Sáez, F. Torres, A. Nieto, H. Molina, S. Rabhi i R. Molina.
CF Artesa de Lleida: C. Quintero, O. Mor, Ò. Márquez, I. Borrell, M. Iglésias, S. Ballo, M. Milovanovic, J. Liarte, V. Carretero, A. Blanco i S. Ortiz.

CF ARTESA DE LLEIDA 2 - CF ARBECA 1 (25-11-2018)

La primera part va estar dominada pels locals, que generaven bones ocasions per avançar-se al marcador. Ben aviat va arribar el primer gol, obra de M. Saha, mitjançant un remat de cap. Per la seva part, l'Arbeca va generar alguna ocasió de gol aïllada, que la defensa de l'Artesa esfumava. A les acaballes de la primera, va arribar el 2ⁿ gol dels locals, a través d'una jugada de velocitat i força de Sekou Ballo. Tanmateix, la segona part va ser per l'Arbeca. Van sortir a pel partit i van empènyer els locals al seu camp. Després de crear diverses ocasions de perill, van marcar el 2-1 amb una *vaselina*. Els visitants van insistir per l'empat, però les bones aturades del porter de l'Artesa i la sòlida defensa, van aconseguir que el marcador no es mogués.

CF Artesa de Lleida: S. Costa, C. Camí, Ò. Márquez, I. Borrell, E. Liarte (O. Mor), M. Rodríguez, S. Ballo (P. Batlle), M. Milovanovic, V. Carretero (M. Iglésias), M. Sahnako (K. Vásquez) i S. Ortiz (J. Liarte).

CF Arbeca: R. Chimeno, G. Pujol, J. España, F.

González (M. Claret), A. Perera, V. Villalba, A. Perera (M. Carrera), A. Recasens (D. Sala), M. Cots, X. Caballero i Daniel (J. Preixens).

CE BENAVENT 3 - CF ARTESA DE LLEIDA 0 (02-12-2018)

Victòria del Benavent davant un Artesa que va anar de més a menys. Primera part molt igualada, on els dos equips van mostrar solidesa en defensa. L'Artesa ho intentava amb la velocitat, mentre que el Benavent creava perill a pilota aturada. A la segona, els locals van sortir més intensos i van empènyer els visitants al seu camp. Ben aviat va arribar el primer dels locals, mitjançant un penal. En la mateixa jugada es va produir l'expulsió d'un dels jugadors de l'Artesa, fet que va marcar la resta del partit. Uns minuts després el Benavent marcava el 2n a través d'una contra. L'Artesa no aconseguia crear ocasions clares per retallar distàncies. Finalment, en una nova contra, va arribar el 3er gol dels locals.

CE Benavent: S. Montero, D. Misut, R. Carrasco, C. Rius, J. Mas, S. Andrés (R. Teixiné), O. Teixiné (V. Teixiné), Ch. Bounoua (I. Oliveira), J. A. Subire (J. Ortega), X. Costa (Héctor) i S. Marchante.
CF Artesa de Lleida: S. Costa, C. Camí (M. Iglésias), Ò. Márquez, I. Borrell, E. Liarte (S. Jamanca), M. Rodríguez, M. Milovanovic, V. Carretero, M. Sahnako, K. Vásquez (J. Liarte) i S. Ortiz (O. Liarte).

CF ARTESA DE LLEIDA 0 - AT ALPICAT B 2 (16-12-2019)

Victòria de l'Alpicat davant un Artesa que no va jugar un bon partit. Als primers minuts els locals van sortir adormits i els visitants ho van aprofitar per diverses ocasions de gol clares. Tot i això, l'Alpicat no va ser capaç de marcar. L'Artesa es va refer de l'ensurt i va sortir a l'atac, creant alguna jugada de perill. Quan millor estaven els locals, va arribar el gol dels visitants, a través d'una passada filtrada entre defenses. A l'inici de la 2^a, l'Alpicat va marcar el 2ⁿ, mitjançant una *vaselina*. L'Artesa es va jugar el tot per tot per posar-se al matx. Gràcies a això va poder crear l'ocasió més clara del partit, a través d'una falta. Els visitants també

van tenir les seves per sentenciar, però no les van transformar.

CF Artesa de Lleida: A. Quintero, O. Mor, I. Borrell, E. Liarte (O. Liarte), M. Rodríguez, S. Jamanca, J. Liarte, V. Carretero, P. Batlle (K. Vasquez), A. Blanco (M. Sahanoko) i S. Ortiz (M. Bayo).

AT Alpicat B: M. Alegre, O. Ribes (R. López), E. Pallàs (R. Gras), Ò. Cano, M. Jiménez, R. Marsà, J. Alcalde, D. Medina, E. Artigues, A. Mostany i F. Contreras (J. Garrié).

CE AITONA 2 - CF ARTESA DE LLEIDA 2 (22-12-2018)

Partit molt disputat que va acabar amb un empat just. La primera part va ser pels locals, que van sortir més intensos que els visitants. En un córner va arribar l'1-0. Uns minuts després, l'Aitona va marcar el 2n, aprofitant un rebot a l'àrea petita. Tot i això, l'Artesa es va refer i va retallar distàncies a través de Víctor Carretero, que envià un refús dins de la xarxa. A la segona part, els visitants van sortir a per la remuntada i van arriscar per generar perill. A falta de 15 minuts pel final, l'Artesa va aconseguir el premi de l'empat amb un remat de cap de Kevin Vásquez en un córner. A les acaballes, van haver-hi ocasions pels dos equips, però les respectives defenses i porters les van esvair.

CE Aitona: J. Doladé, J. Carballo, B. Niang, G. Latorre (X. Benages), A. Reguant, J. Agustí (M. Domingos), E. Gimeno, J. Benages (D. Ibars), G. Casals (A. Deme), K. Keita i A. Chimeno (F. Castany).

CF Artesa de Lleida: C. Quintero, O. Mor (O. Liarte), Ò. Márquez, I. Borrell, C. Camí (E. Liarte), M. Rodríguez (A. Blanco), S. Ballo, M. Milovanovic, V. Carretero, M. Sahanoko (K. Vásquez) i S. Ortiz (P. Batlle).

CF ARTESA DE LLEIDA 1 - AT ALMACELLES 0 (13-01-2019)

Primera victòria de l'any per l'Artesa en un partit molt igualat. A la primera part els visitants portaven el ritme del joc, generant alguna ocasió de gol. Els locals van oferir en tot moment una sòlida defensa

Córner de l'Almacelles contra l'Artesa.

que frenava qualsevol intent de l'equip rival. Tot i això, l'Artesa no va ser capaç de generar perill fins a la segona part, quan el partit es va convertir en un atac i gol dels dos equips, que van arriscar més. A falta de 20 minuts pel final va arribar l'únic gol del partit, obra de Sekou Ballo, que controla una passada en llarg i bat al porter rival. Després, l'Almacelles va pujar la intensitat per intentar empatar el partit. L'Artesa, per la seva part, va tenir ocasions per sentenciar, però no les va poder

Gol de l'Artesa contra l'Almacelles B.

transformar.

CF Artesa de Lleida: S. Costa, O. Liarte, Ò. Márquez, I. Borrell, E. Liarte, M. Rodríguez (A. Blanco), M. Iglésias (M. Milovanovic), S. Jamanca (P. Batlle), K. Vásquez (O. Mor), V. Carretero i S. Ortiz (S. Ballo).

AT Almacelles: J. M. Gatell, O. Lozano, C. Llobera, S. Hinojo, C. Castillo (S. Oualy), J. Lumbierres, D. Popa, A. Gallardo, J. Pedrós (E. Sene), F. Martínez i M. Boukazir.

C F ARTESA DE LLEIDA 1 - CF ALCARRAS B 4 (20-01-2019)

Golejada de l'Alcarràs davant un Artesa que va fer les coses bé, però va ser castigat amb diversos gols imparables. La primera part va estar igualada, amb poques ocasions en els dos bàndols. En una jugada per banda, l'extrem de l'Alcarràs sorprèn al porter de l'Artesa mitjançant un xut creuat, marcant el 0-1. Malgrat això, uns minuts més tard Sekou Ballo es va driblar el porter rival i va establir l'empat.

Aturada del porter de l'Artesa S. Costa.

Només començar la segona part, els locals van veure com es malbaratava una ocasió clara per decantar la balança al seu favor. Aquest error es va agreujar quan els visitants van marcar l'1-2, rematant una pilota refusada d'un córner. Llavors, l'Artesa va tornar a tenir ocasions per empatar, però novament no va ser capaç de transformar-les. Tot seguit, l'Alcarràs va marcar l'1-3 amb una contra. A continuació, el porter artesenc Sergi Costa va aturar un penal dels visitants, però a la següent jugada de córner va arribar l'1-4 definitiu. Resultat que castiga amb excés als d'Artesa, que no van jugar un mal partit.

CF Artesa de Lleida: S. Costa, O. Liarte (O. Mor), Ò. Márquez, I. Borrell, E. Liarte (M. Bayo), M. Rodríguez, M. Iglésias (C. Camí), S. Ballo, S. Jamanca (S. Ortiz), K. Vázquez (V. Carretero) i A. Blanco.

CF Alcarràs B: C. Marmol, A. Sanjuan, J. Castillejo, S. González, M. Stachelski, S. Pach (D. Díez), X. Tutusaus, J. Gil, F. Lacruz, J. Lorenzo i J. Vinyals (D. Fernández).

Penal aturat pel porter de l'Artesa S. Costa.

CF PARDINYES 0 - CF ARTESA DE LLEIDA 0 (27-01-2019)

Empat en un partit dominat pels locals, però que no van ser capaços d'obrir el marcador. A la primera part, el Pardinyes tenia la possessió i gràcies a això va aconseguir generar nombroses ocasions de gol. L'Artesa tenia feina en defensar bé i gairebé no es podia centrar en l'atac. En un penal dubtós, el Pardinyes va perdonar i va enviar la pilota a fora. A la segona, els locals es van llençar a l'atac, fet que l'Artesa va aprofitar per crear perill a la contra. Això va convertir el partit en un atac i gol als minuts finals, on Pardinyes hagués pogut marcar. Tot i això, a les acaballes del matx, els blanc-i-blaus van tenir una doble ocasió per endur-se els tres punts.

CF Pardinyes: C. Garcia, J. J. De Castro (G. Gort), A. Aparicio, R. Solanes (À. Romero), A. Villegas, F. Crespo, J. Torres, S. Sisawo, S. Rico (A. Rodríguez), F. Torres (D. Tomàs) i A. Tarpey (J. Expósito).

CF Artesa de Lleida: C. Quintero, O. Liarte, Ò. Márquez, I. Borrell, E. Liarte (C. Camí), M. Iglésias, M. Milovanovic, S. Jamanca (S. Ballo), K. Vázquez (F. Stella), A. Blanco i S. Ortiz (M. Bayo).

Equip del CF Artesa de Lleida, temporada 2018-2019 (Fotografia: CF Artesa de Lleida).

EQUIPS	PARTITS				GOLS		
	noms	Punts	J	G	E	P	F
CF Sudanell	54	19	18	0	1	59	12
CE Alguaire	47	19	15	2	2	48	22
CE Benavent	38	19	11	5	3	47	23
CF Soses	37	19	12	1	6	41	20
CF Puigvertenc	34	19	9	7	3	39	26
CF Sp. Pinyana	32	19	10	2	7	29	28
CF Pardinyes	32	19	9	5	5	39	26
AT Alpicat	28	19	9	1	9	39	33
CF Alcarràs	26	19	8	2	9	44	44
AT Almacelles	26	19	8	2	9	33	29
CE Aitona	23	19	6	5	8	33	35
CF Vilanova Barca	22	19	6	4	9	34	39
CF Rosselló	22	19	6	4	9	30	39
CF Artesa Lleida	20	19	6	2	11	21	34
AE Golmés	19	19	6	1	12	27	39
CF Arbeca	14	19	4	2	13	34	48
AF Les	8	19	2	2	15	17	64
CF Granja Escarp	7	19	2	1	16	16	69

ENTRETENIMENTS

MOTS ENCREUATS Miquel A. Navarro

Solucions pàgina 35

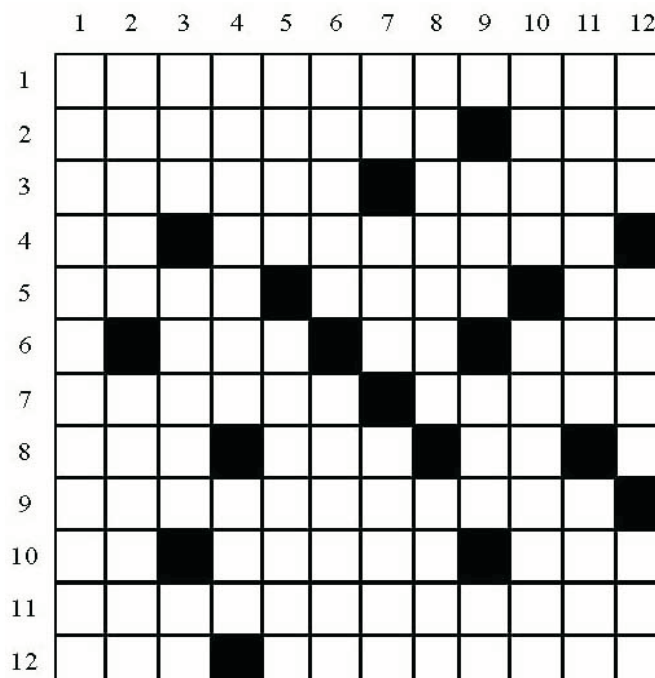
HORIZONTALS

1. Tot seguit, poble del municipi de Preixens. 2. Recipient ple d'aigua bullent. Cert estat nord-americà tal com sona. 3. Al revés, fundador del Barça. Poble del municipi de Montanui. 4. Telenotícies. Proveiré d'arnès. 5. Certa organització militar. Com un capellà mahometà. Partit comunista. 6. Fa infinitius. Prefix que denota inversió. Ordre militar. Om, arbre semblant. 7. Separat, capital sud-americana. 8. Al revés, antic soldat de cavalleria. Colla, corrua. Cercle Botànic. Tona. 9. Disbarat. 10. L'arbre del N° 6. Al revés, precs, oratòries. De suro, metàl·lic, etc. 11. Assegurada dues vegades. 12. Espora d'un bolet. En plural, certa varietat de fusta.

VERTICALS

1. Una que provoca confusió o desordre. 2. Calent, candent. Doctors de la llei mahometana. 3. Municipi de la Baixa Cerdanya. Expressions de comiat. Abans de Crist. 4. Provenen, s'originen. Partit molt socialista. 5. Al revés, tabac en pols. Sorrenca. 6. Prefix llatí "fusta". Suades, molles. 7. Sumades fan cent. Nom de consonant. Enganxa, unta. 8. Ballarà. Al revés, merlet de castell. 9. Vocal. Al revés, rajola, tova. ¿Vigila la nostra salut?. Nota musical. 10. Transpirar.

Relatiu a l'òrbita. 11. Al revés, insereixi, inoculi. Els teus anys cap per amunt. 12. Aquí hi ha aigua però poca. Pur, verge. Si és enrere, vol dir recular.

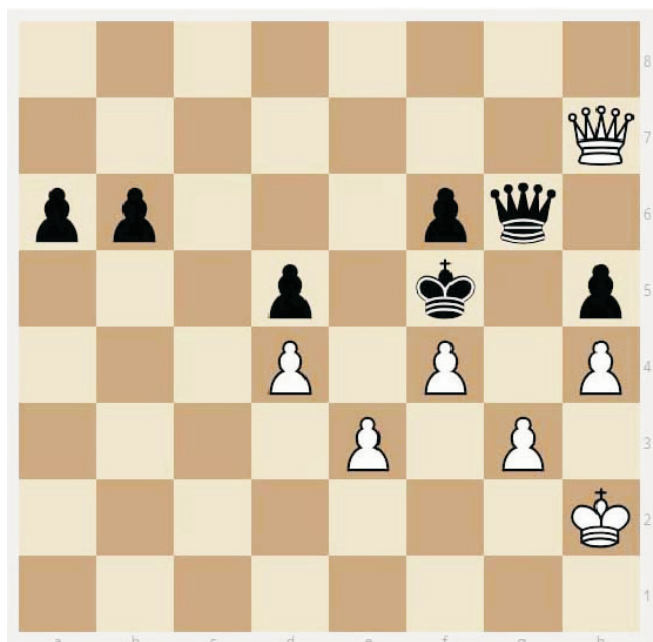

PROBLEMA D'ESCACS

Albert Batiste

Juguen blanques i guanyen la partida en 2 moviments.

ENIGMA

Sabeu com es diu aquest estri i per a què serveix?

Solució a l'enigma del mes passat:
Eren torradores i servien per torrar fruits secs, cafe, etc.

SOPA DE LLETRES

Miquel Àngel Navarro

Busqueu i trobareu d'altres 15 noms de cases d'Artesa, si no hi són hi eren.

I	P	A	R	E	U	G	L	A	F
L	O	F	A	S	H	A	N	Y	E
L	R	P	C	A	I	R	U	N	S
A	E	I	O	B	N	D	S	A	P
G	X	T	L	A	F	E	O	G	A
I	M	A	O	T	R	N	M	A	N
S	A	N	M	E	A	Y	A	L	A
S	N	Y	N	R	G	E	C	L	R
A	Y	O	Y	I	A	S	O	E	R
C	O	P	I	G	R	O	S	S	A

SUDOKU

Lluís Gil

				7	3		
9		4	5	2			
					2	7	
		7			3	4	5
			2		8	7	3
3	2			7	6	8	9
			3			6	7
	8		7	9			
	4						8

VILETA QUI T'HA VIST I QUI ET VEU!!

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament 973 16 71 62
 Assistent social: dimecres alterns.....973 16 71 62
 Correus: dilluns a divendres, 8-10 h, dissabte 8-9h
 Farmàcia.....973 16 72 04
 Veterinari de la Protectora Local:
 Emma Solé.....618909512

Clínica Ica Natura (Pardinyes):.....973228222
 Clínica Riu Ebre (Cap Pont):.....973216549
 Metge.....973167291
 Metge urgències: Dies feiners: 15 h – 8 h i els festius
 tot el dia .973 14 20 29 / 973 14 20 33
 Museu: 973 16 71 62 (Ajuntament, hores convingudes)

SOLUCIONS ALS ENTRETENIMENTS

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS

1. PRADELLDESIÓ. 2. EOLIPILA. UTA. 3. GAMPER. NOALS. 4. TN. ARNESARÉ. 5. OTAN. IMAM. PC. 6. R. DES. AR. OMA. 7. BUENOS. AIRES. 8. ULÀ. RUA. CB. T. 9. DESPROPOSIT. 10. OM. RESOS. TAP. 11. REASSEGURADA. 12. ASC. ASAMELES.

VERTICALS

1. PERTORBADORA. 2. ROENT. ULEMES. 3. ALP. ADEUS. AC. 4. DIMANEN. PSS. 5. RAPÉ. SORROSA. 6. LIGNI. SUOSES. 7. LL. EMA. APEGA. 8. DANSARÀ. MURO. 9. E. MAÓ. ICS. RE. 10. SUAR. ORBITAL. 11. EMPELTI. EDAT. 12. OAS. CAST. PAS.

SUDOKU

2	5	8	1	6	7	3	9	4
9	7	4	5	3	2	1	8	6
1	3	6	8	4	9	2	7	5
8	6	7	9	1	3	4	5	2
4	1	9	2	5	8	7	6	3
3	2	5	4	7	6	8	1	9
5	9	2	3	8	1	6	4	7
6	8	3	7	9	4	5	2	1
7	4	1	6	2	5	9	3	8

ESCACS

- e4+; dx e4
- Dd7++

Si el rei captura el peó de e4, les blanques obtindrien la dama negra i quedarien en un avantatge material significatiu per assolir la victòria.

SOPA DE LLETRES

FALGUERA, GARDENYES, PITANYO, SERENO, PIGROSSA, LLAGANYA, GEPA, CASSIGALL, PANARRA, FRAGA, MACO, SABATER, XERO, MANYO i COLOM.

INCÒGNITA

Tot i que la imatge no és massa bona, ni clara. Algú ens podria dir a quina obra de teatre correspon i l'any?

Incògnita de la revista anterior: No hem rebut cap resposta.

ITV DE VEHICLES FOTOSANITARIS

NOVA PISTA D'SKATE

CAP D'ANY DE LA LLAR DE JUBILATS

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE DE MARIA XINXÓ

IMATGES D'ACTUALITAT

CAGA TIÓ!!

ACTUACIÓ DE LA GEMMA I LA RAQUEL

VISTA DEL CAMARLENG

ACTIVITAT DEL PARC DE NADAL.